

Μάθημα: Νέα Ελληνική Λογοτεχνία

Τάξη: Α΄

Ενότητα: «Τα φύλα στη λογοτεχνία»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ (1851 -1911)

Άνθος του γιालού (απόσπασμα)

Ο Κόκοιας, ήρχισε τότε να διηγείται:

- Ακούστε να σας πω, παιδιά. Εγώ που με βλέπετε, έφθασα τη γριά-Κοεράνω του Ραγιά, την μαννού¹ αυτής της Βάσως της γειτόνισσας, καθώς και τη μάννα της Γκαβαλογίνας, ακόμα κι άλλες γριές. Μού είχαν διηγηθή πολλά πρωτινά, παλαιικά πράματα, καθώς κι αυτό που θα σας πω τώρα:

»Βλέπετε αυτό το χάλασμα, το Καλύβι της Λουλούδως, που λένε πως είναι στοιχειωμένο; Εδώ τον παλαιόν καιρό εκατοικούσε μια κόρη, η Λουλούδω, οπού την είχαν ονοματίσει για την εμορφιά της, - έλαμπε ο ήλιος, έλαμπε κι αυτή - μαζί με τον πατέρα της τον γερό-Θεριά (ελληνικά τον έλεγαν Θηρέα), όπου εκυνηγούσε όλους τους Δράκους και τα Στοιχειά, με την ασημένια σαγίτα και με φαρμακωμένα βέλη. Ένα Βασιλόπουλο από τα ξένα την αγάπησε την όμορφη Λουλούδω. Της έδωσε το δαχτυλίδι του, κ' εκίνησε να πάη στο σεφέρι και της έταξε με όρκον ότι, άμα νικήση τους βαρβάρους, την ημέρα που θα γεννηθή ο Χριστός, θα έρθη να την στεφανωθή.

»Επήγε το Βασιλόπουλο. Έμεινεν η Λουλούδω, ρίχνοντας τα δάκρυά της στο κύμα, στον αέρα στέλνοντας τους αναστεναγμούς της, και την προσευχή στα ουράνια, να βγη νικητής το Βασιλόπουλο, να έρθη η μέρα που θα γεννηθή ο Χριστός, να γυρίση ο σαστικός² της να την στεφανωθή.

»Έφτασε η μέρα που ο Χριστός γεννάται. Η Παναγία με αστραφτερό πρόσωπο, χωρίς πόνο, χωρίς βοήθεια, γέννησε το Βρέφος μες στη Σπηλιά, το εσήκωσε, το εσπαργάνωσε με χαρά, και το 'βαλε στο παχνί, για να το κοιμίση. Ένα βοϊδάκι κ' ένα γαϊδουράκι εσίμωσαν τα χνώτα τους στο παχνί κ' εφυσούσαν μαλακά να ζεστάνουν το θείο Βρέφος. Να, τώρα θα 'ρθη το Βασιλόπουλο, να πάρη την Λουλούδω!

»Ήρθαν οι βοσκοί, δύο γέροι με μακριά άσπρα μαλλιά, με τις μαγκούρες τους, ένα βοσκόπουλο με τη φλογέρα του, θαμπωμένοι, ξαφνιασμένοι, κ' έπεσαν κ' προσκύνησαν το θείο Βρέφος. Είχαν ιδεί τον Άγγελον αστραπόμορφον, με χρυσογάλανα λευκά φτερά, είχαν ακούσει τ' αγγελούδια που έψαλλαν: Δόξα εν υφίστοις Θεώ! Έμειναν γονατιστοί, μ' εκστατικά μάτια, κάτω από το παχνί, πολλήν ώρα, κ' ελάτρευαν αχόρταγα το θάμα το ουράνιο.

- »Να! τώρα θα 'ρθη το Βασιλόπουλο, να πάρη την Λουλούδω!

»Πέρασαν τα Χριστούγεννα, τελειώθηκε το μυστήριο, έγινε η σωτηρία, και το Βασιλόπουλο δεν ήρθε να πάρη την Λουλούδω! Οι βάρβαροι είχαν πάρει σκλάβο το Βασιλόπουλο. Το φουσάτο του είχε νικήσει στην αρχή, τα φλάμπουρά του είχαν κυριέψει με αλαλαγμό τα κάστρα των βαρβάρων. Το Βασιλόπουλο είχε χυμήξει με ακράτητην ορμή, απάνω στο μούστωμα και στη μέθη της νίκης. Οι βάρβαροι με δόλο τον είχαν αιχμαλωτίσει!

»Τα δάκρυα της κόρης επίκραναν το κύμα τ' αρμυρό, οι αναστεναγμοί της εδιалύθησαν στον αέρα, κ' η προσευχή της έπεσε πίσω στη γη, χωρίς να φθάση στο θρόνο του Μεγαλοδύναμου. Ένα λουλουδάκι αόρατο, μοσχομυρισμένο, φύτρωσε

¹ γιαγιά

² αρραβωνιαστικός

ανάμεσα στους δύο αυτούς βράχους, όπου το λεν Άνθος του Γιαλού, αλλά μάτι δεν το βλέπει. Και το Βασιλόπουλο, που είχε πέσει στα χέρια των βαρβάρων, επαρακάλεσε να γίνη Σπίθα, φωτιά του πελάγους, για να φτάση εγκαίρως, ως την ημέρα που γεννάται ο Χριστός, να φυλάξη τον όρκο του, που είχε δώσει στη Λουλούδω.

»Μερικοί λένε, πως το Άνθος του Γιαλού έγινε ανθός, αφρός του κύματος. Κ' η Σπίθα εκείνη, η φωτιά του πελάγου που είδες, Μάνο, είναι η ψυχή του Βασιλόπουλου, που έλιωνε, σβήσθηκε στα σίδερα της σκλαβιάς, και κανείς δεν την βλέπει πιά, παρά μόνον όσοι ήταν καθαροί τον παλαιόν καιρόν, και οι ελαφροϊσκιωτοι στα χρόνια μας».

(1906)

(Άπαντα, επιμ. Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλος, εκδ. Δόμος 1981)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

α

α1. Να διακρίνετε τα πρόσωπα της ιστορίας την οποία αφηγείται ο Κόκοιας. **(10 μονάδες)**

α2. Να βρείτε ποιος είναι ο χρόνος που έχει υποσχεθεί ότι θα γυρίσει το Βασιλόπουλο. **(5 μονάδες)**

α3. Στην αφήγηση επαναλαμβάνεται η φράση «η μέρα που ο Χριστός γεννάται». Πώς εξηγείτε τον γραμματικό χρόνο; (ενεστώτας). **(5 μονάδες)**

α4. Να αναφέρετε σε ποια πρόσωπα απευθύνει ο Κόκοιας την αφήγησή του. Ποιο συγκεκριμένο πρόσωπο κατονομάζει και γιατί; **(5 μονάδες)**

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25

β

β1. Να εντοπίσετε τις λέξεις του αποσπάσματος που περιγράφουν τη Λουλούδω. **(10 μονάδες)**

β2. Να αναφέρετε συγκεκριμένα χωρία του αποσπάσματος που δείχνουν πώς εκφράζεται η ερωτική αφοσίωση του Βασιλόπουλου για τη Λουλούδω και της Λουλούδω για το Βασιλόπουλο. **(15 μονάδες)**

ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΝΑΔΩΝ: 25